

บทที่ 4

ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมือง ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

การศึกษาว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมืองในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ใช้วิธีการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ประเภทแรกเป็นข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ เอกสารราชการ รายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ กฎหมาย และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ประเภทที่สอง เป็นข้อมูลที่รวบรวมโดยใช้วิธีสัมภาษณ์จากกลุ่มประชากรศึกษา ดังนั้น ในบทนี้จึงเป็นการเสนอข้อมูลที่รวบรวมมา โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในด้านความเป็นมาของข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของข้าราชการทั้งสองฝ่าย ส่วนที่สองเป็นข้อมูลที่ประมวลมาจากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มประชากรศึกษา โดยแยกการนำเสนอเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ดังจะได้เสนอตามลำดับต่อไป

ส่วนที่ 1 ความเป็นมา อำนาจหน้าที่ และความสัมพันธ์

ความเป็นมา

เดิมในสมัยที่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินเป็นระบอบประชาธิปไตย และประเทศไทยยังปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการปกครองทั้งหมด และทรงใช้อำนาจปกครองด้วยพระองค์เอง มีหน่วยงานหนึ่งซึ่งต่อมาได้ยกฐานะขึ้นเป็นกระทรวง ทำหน้าที่รับสนองพระบรมราชโองการซึ่งตรัสสั่งในการบริหารราชการแผ่นดิน มาดำเนินการหรือแจ้งให้กระทรวงหรือเจ้าหน้าที่ในเรื่องนั้น ๆ เป็นผู้ดำเนินการ หน่วยงานดังกล่าวนี้มีชื่อว่า “กระทรวงมรุธาธร”

ภายหลังเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินมาเป็นระบอบประชาธิปไตย พระมหากษัตริย์มิได้ทรงใช้อำนาจด้วยพระองค์เอง แต่ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยทางรัฐสภา ทรงใช้อำนาจบริหารโดยทางคณะรัฐมนตรี และทรงใช้อำนาจตุลาการโดยทางศาล ในด้านการใช้อำนาจบริหารซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้นั้น จำเป็นต้องมีหน่วยงานในลักษณะเดียวกับกระทรวงมรุธาธร

เพื่อทำหน้าที่เป็นสำนักงานของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่รับคำสั่งของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีที่สั่งในทางบริหารราชการแผ่นดินไปดำเนินการ จึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานดังกล่าวขึ้น มีชื่อเฉพาะเรียกว่า “สำนักนายกรัฐมนตรี”¹ พร้อมกับมีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2476 ให้มีสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ซึ่งหมายถึงสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีในปัจจุบัน อยู่ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งในขณะนั้นยังไม่ระบุอำนาจหน้าที่หรือแบ่งแยกความเป็นข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมือง² จนกระทั่ง พ.ศ. 2495 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยกำหนดให้มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทางการเมือง มีเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เลขาธิการนายกรัฐมนตรี และผู้ช่วยเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นข้าราชการการเมือง³ สำหรับส่วนของข้าราชการประจำกำหนดให้มีหัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการ⁴ ซึ่งถือเป็นการกำหนดให้มีข้าราชการการเมืองที่ชัดเจนเป็นครั้งแรก ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี โดยกำหนดให้มีเลขาธิการทำเนียบนายกรัฐมนตรี รองเลขาธิการทำเนียบนายกรัฐมนตรี ผู้ช่วยเลขาธิการทำเนียบนายกรัฐมนตรี และเลขาธิการทำเนียบนายกรัฐมนตรี เป็นข้าราชการการเมือง นอกจากนี้ หากนายกรัฐมนตรีเห็นสมควรจะให้ มีตำแหน่งประจำสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรีด้วยก็ได้ โดยกำหนดให้ตำแหน่งดังกล่าวเป็นข้าราชการการเมือง⁵ หลังจากนั้น ได้มีการเพิ่มตำแหน่งโฆษกประจำสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี และรองโฆษกประจำสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี ให้เป็นข้าราชการการเมืองและกำหนดให้มีรองเลขาธิการทำเนียบนายกรัฐมนตรีฝ่ายบริหารเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการ⁶ จนกระทั่ง พ.ศ. 2517 จึงเปลี่ยนชื่อจากสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรีเป็นสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยกำหนดให้มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทางการเมืองและให้เลขาธิการนายกรัฐมนตรี และรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมืองเป็นข้าราชการ

¹ “ประวัติความเป็นมาและอำนาจหน้าที่ของสำนักนายกรัฐมนตรี”, (กรุงเทพมหานคร : กองสถานที่และยานพาหนะ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2528), น. 13.

² พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช 2476 มาตรา 5

³ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 มาตรา 10 มาตรา 11

⁴ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 มาตรา 12

⁵ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2502 มาตรา 6 มาตรา 9

⁶ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2508 มาตรา 5

การเมืองกับให้รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายบริหารเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ⁷ ส่วนตำแหน่งข้าราชการการเมืองอื่นได้นำไปบัญญัติไว้ในกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง อันเป็นการรวบรวมตำแหน่งทางการเมืองและกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นข้าราชการการเมืองพร้อมทั้งการออกจากตำแหน่งเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518⁸ ปัจจุบันตำแหน่งข้าราชการการเมืองมีบัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535⁹

จากความเป็นมาดังกล่าวเห็นได้ว่า ข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำถูกจัดให้มีอยู่คู่กันมาช้านาน ตั้งแต่ยังไม่มีการแบ่งแยกการเป็นข้าราชการประจำหรือข้าราชการการเมือง จนกระทั่งมีการแบ่งแยกที่ชัดเจนและมีการเปลี่ยนชื่อหลายครั้งและปัจจุบันสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นส่วนราชการที่มีข้าราชการการเมืองมากที่สุดในประเทศ ทั้งที่เป็นเพียงส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมเท่านั้น ดังจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

ข้าราชการการเมืองในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติตำแหน่งข้าราชการการเมืองไว้ 20 ตำแหน่ง แต่ในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ข้าราชการการเมืองสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีทั้งหมด 12 ตำแหน่ง ดังนี้

1. นายกรัฐมนตรี
2. รองนายกรัฐมนตรี
3. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
4. ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
5. ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี
6. ที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

⁷ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2517 มาตรา 3

⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2518 มาตรา 3

⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 4

7. เลขานุการนายกรัฐมนตรี
8. รองเลขานุการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
9. โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
10. รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
11. เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
12. ประจำสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี

ตำแหน่งดังกล่าวบางตำแหน่งมีข้าราชการการเมืองดำรงตำแหน่งมากกว่า 1 คน สุดแต่แต่นายกรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะแต่งตั้งบุคคล ซึ่งเห็นสมควรตามเหตุผลในทางการเมืองและเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการการเมืองให้ ดำรงตำแหน่งดังกล่าว¹⁰ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ตำแหน่งรองเลขานุการ นายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง มีได้เท่ากับจำนวนรองนายกรัฐมนตรีและให้มีเพิ่มได้อีก 3 อัตรา ตำแหน่งที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี และที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มีได้เท่ากับ จำนวนรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ตำแหน่งประจำสำนักเลขานุการ นายกรัฐมนตรีมีได้ 30 อัตรา เป็นต้น¹¹ โดยรัฐบาลปัจจุบันซึ่งมี นายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการแต่งตั้งข้าราชการการเมืองที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จำนวน 37 ราย¹² (ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม 2551) กับคณะรัฐมนตรีอีก 36 ราย รวมเป็น 73 ราย

อำนาจหน้าที่ของสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี

สำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทางการเมือง¹³ โดยมีภารกิจ เกี่ยวกับการปฏิบัติราชการด้านการเมือง ด้านวิชาการ ด้านเลขานุการ ตลอดจนเป็นศูนย์

¹⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 8

¹¹ บัญชีอัตราตำแหน่งเงินเดือนและเงินเพิ่ม สำหรับตำแหน่งข้าราชการการเมือง ทำโดยพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535

¹² รวบรวมจาก บัญชีรายชื่อข้าราชการการเมือง กองกลาง สำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี

¹³ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 13

ประสานการบริหารราชการของนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รวมทั้งข้าราชการการเมืองสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้¹⁴

- (1) เสนอแนะการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายการบริหารประเทศ
- (2) อำนวยการ และประสานงานกิจการทางการเมืองกับรัฐสภาและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ
- (3) ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล รับฟังความเห็น และประสานการให้ความช่วยเหลือประชาชน
- (4) เป็นศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารราชการแผ่นดินของนายกรัฐมนตรี รวมทั้งเป็น ศูนย์กลางประสานข้อสนเทศในระดับรัฐบาล
- (5) ดำเนินงานเกี่ยวกับงานพิธีการและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อสนับสนุน ภาพลักษณ์ผู้นำประเทศ
- (6) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์นโยบาย ยุทธศาสตร์ และผลงานของรัฐบาล
- (7) ดำเนินการด้านการต้อนรับประมุข ผู้นำ และบุคคลสำคัญต่างประเทศ รวมทั้งการเยือน ต่างประเทศของนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (8) เสนอความเห็นเพื่อการสั่งการของนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รวมทั้งการช่วยอำนวยความสะดวกในการติดตามและประสานงาน การจัดเตรียมข้อมูล ประเด็นการประชุมหารือ และคำกล่าวสุนทรพจน์
- (9) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี หรือตามที่นายกรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

จากอำนาจหน้าที่ของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจที่เกี่ยวกับราชการ ทางการเมืองดังกล่าวข้างต้น ได้มีการจัดโครงสร้างเพื่อรองรับภารกิจต่าง ๆ โดยให้มีหน่วยงานใน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี รวม 6 สำนัก 1 ศูนย์ และ 2 กลุ่ม ดังนี้¹⁵

1. สำนักบริหารกลาง
2. สำนักการต่างประเทศ
3. สำนักโฆษก

¹⁴ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2551 ข้อ 2

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 3

4. สำนักประสานงานการเมือง
5. สำนักพิธีการและเลขานุการ
6. สำนักสถานที่และรักษาความปลอดภัย
7. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
8. กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
9. กลุ่มตรวจสอบภายใน

หน่วยงานต่าง ๆ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่ตามภารกิจ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้¹⁶

สำนักบริหารกลาง มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป การจัดระบบงานและบริหารงานบุคคลของข้าราชการในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และข้าราชการการเมืองสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี งานสวัสดิการของข้าราชการ ลูกจ้าง พนักงานราชการ และดำเนินการเกี่ยวกับการเงินและบัญชี การงบประมาณและพัสดุ นอกจากนี้ ยังดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านกฎหมายและระเบียบ นิติกรรมสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่และงานคดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

สำนักการต่างประเทศ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการต่างประเทศของนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และข้าราชการการเมืองสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จัดทำข้อมูลประกอบการสนทนากับประมุขและบุคคลสำคัญจากต่างประเทศ และจัดทำบันทึกข้อสนทนา ติดตาม เฝ้าระวัง รวมทั้งการดำเนินการตามนโยบายและการสั่งการของนายกรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว และเป็นหน่วยกลางในการประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ ในการกำหนดยุทธศาสตร์และการจัดทำแผนภารกิจด้านต่างประเทศของนายกรัฐมนตรี ทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำสุนทรพจน์ สารแสดงความยินดี และหนังสือโต้ตอบภาษาต่างประเทศ

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 4 - 12

สำนักโฆษก มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ ผลงานของรัฐบาล เผยแพร่นโยบาย และผลงานของรัฐบาล โดยเป็นศูนย์ข่าวของรัฐบาลให้แก่ ประชาชนและสื่อมวลชน จัดทำข่าว ภาพ และสไลด์ทัศน์เกี่ยวกับผลการประชุมคณะรัฐมนตรี และ คณะกรรมการของรัฐบาลชุดต่าง ๆ ภารกิจประจำวันของนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ตลอดจนทำการสรุป ประมวล และวิเคราะห์ข่าวจาก สื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเพื่อเสนอนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน และสื่อมวลชนสัมพันธ์และกำหนดข้อปฏิบัติเพื่อดูแลและสนับสนุนงาน สื่อสารมวลชนของรัฐบาล และดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านเลขานุการให้แก่โฆษกประจำสำนัก นายกรัฐมนตรีและคณะ

สำนักประสานงานการเมือง มีอำนาจหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์และเสนอความเห็น ทางการเมืองเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งการของนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ประสานงานกับรัฐสภา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการ เกี่ยวกับงานร่างพระราชบัญญัติ ญัตติ และกระทู้ถาม ทำการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการดำเนินงานทางการเมือง และการพัฒนาการเมือง และติดตาม เร่งรัด ประสานงานตาม นโยบาย และการสั่งการของนายกรัฐมนตรี รวมทั้งทำหน้าที่เลขานุการให้แก่คณะกรรมการ ประสานงานสภาผู้แทนราษฎร และคณะกรรมการอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักพิธีการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานพระราชพิธี รัฐพิธี ศาสนพิธี พิธีทางการทูต งานเลี้ยงรับรองและงานเลี้ยงอื่น ๆ ในนามรัฐบาล นายกรัฐมนตรี รอง นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ประสานงานและดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านพิธีการในกรณีนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีหรือ รัฐมนตรี เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ในโอกาสต่าง ๆ การจัดการต้อนรับประมุข บุคคลระดับผู้นำ หรือบุคคลสำคัญของต่างประเทศที่ เดินทางมาเยือนประเทศไทย รวมทั้งการเดินทางไปราชการในประเทศและการเยือนต่างประเทศ พร้อมจัดทำวาระและข้อมูลประกอบการเข้าพบและข้อมูลประกอบการเดินทางไปราชการของ นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และคณะ รวมทั้ง ประสานงานและดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการ และจัดทำคำกล่าว คำปราศรัย สาร และ สุนทรพจน์ให้แก่นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักสถานที่และรักษาความปลอดภัย มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับอาคารสถานที่และยานพาหนะ และดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและการจัดระบบเครือข่ายวิทยุสื่อสารในความรับผิดชอบของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีอำนาจหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางข้อมูลระบบเครือข่ายทางข้อมูลและระบบสารสนเทศทางการบริหาร ร่วมกับส่วนราชการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดำเนินการจัดทำระบบสารสนเทศทางการบริหารให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และประสานและติดตามนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของรัฐบาล

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร ทำหน้าที่เสนอแนะให้คำปรึกษาแก่หัวหน้าส่วนราชการเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ ติดตาม ประเมินผล และจัดทำรายงานเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการ ทำการประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการร่วมกับหน่วยงานกลางต่าง ๆ และส่วนราชการในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

กลุ่มตรวจสอบภายใน ทำหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบด้านการบริหารการเงิน และการบัญชีของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของข้าราชการประจำต่อข้าราชการการเมือง

ด้วยอำนาจหน้าที่และการจัดโครงสร้างดังกล่าว ข้าราชการประจำต้องเข้าไปมีความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ กับข้าราชการการเมืองมากบ้างน้อยบ้าง ตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เป็นการมองในภาพรวม อันอาจทำให้ไม่ทราบข้อมูลในสภาพความเป็นจริง เพราะในทางปฏิบัติในหน่วยงานหนึ่งอาจต้องเข้าไปมีความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานต่อข้าราชการการเมืองหลายด้าน ผู้ศึกษาจึงขออำนาจหน้าที่ในทางปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานมาแยกกล่าวเฉพาะด้านที่ข้าราชการประจำในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีต้องเกี่ยวข้องหรือต้องปฏิบัติต่อข้าราชการการเมืองเท่านั้น ส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่ได้ปฏิบัติต่อข้าราชการการเมืองจะไม่นำมากล่าวถึง เช่น งานบุคลากร งานการเงินการคลัง ของข้าราชการประจำในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นต้น ผู้ศึกษาจะได้แยกการเข้าไปมีความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานกับข้าราชการการเมืองออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านวิชาการ และด้านบริการ ดังนี้

1. งานด้านวิชาการ เป็นงานตามอำนาจหน้าที่ด้านวิชาการ และไม่เกี่ยวข้องกับข้าราชการการเมืองโดยตรง เป็นการกลั่นกรองงานและเสนองานเพื่อประกอบการพิจารณาตามสายการบังคับบัญชา จนถึงรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร เลขาธิการนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี งานวิชาการสามารถแยกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

ด้านกฎหมายและระเบียบ

เป็นงานเกี่ยวกับการเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งการของนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และเลขาธิการนายกรัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อกฎหมาย ทั้งที่มาจากส่วนราชการภายนอกและกรณีข้าราชการการเมืองที่ขอคำปรึกษาเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ ซึ่งมีทั้งการให้ความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรและการเชิญให้ไปพบเพื่อขอคำปรึกษาแล้วแต่กรณี เช่น การเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล เพื่อพิจารณาลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงแก่ข้าราชการประจำในทุกกระทรวง ทบวง กรม การเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งการของนายกรัฐมนตรี ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ในฐานะรัฐมนตรีเจ้าสังกัดของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ในกรณีที่ไม่ได้มอบหมายให้ผู้ใดกำกับดูแลแทน เป็นต้น หรือในกรณีที่รองนายกรัฐมนตรีมีบันทึกหารือในปัญหาเกี่ยวกับข้อกฎหมายและในบางครั้งจะให้เจ้าหน้าที่คณะทำงานหน้าห้องโทรศัพท์ประสานเพื่อเชิญให้ไปพบเพื่อขอคำปรึกษา

ด้านต่างประเทศ

งานด้านต่างประเทศนี้เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการต่างประเทศ เริ่มจากการจัดทำวาระงานต่างประเทศของนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี พร้อมจัดทำข้อมูลประเด็นในการสนทนากับผู้นำหรือบุคคลสำคัญของประเทศต่าง ๆ และเตรียมการประสานงานการเดินทางเยือนต่างประเทศ ตลอดจนติดตามเร่งรัดการดำเนินการตามผลการเจรจากับต่างประเทศและการสั่งการในเรื่องต่าง ๆ นอกจากนี้ยังดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำสุนทรพจน์ สารและหนังสือโต้ตอบภาษาต่างประเทศ และประสานการมาเยือนประเทศไทยของผู้นำและบุคคลสำคัญของประเทศต่าง ๆ

ด้านประชาสัมพันธ์

การดำเนินการด้านประชาสัมพันธ์มีการจัดทำและเผยแพร่วารสารประจำวันของ นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้สื่อมวลชนได้ ติดตามทำข่าว รวมทั้งประชาสัมพันธ์การเยือนต่างประเทศของนายกรัฐมนตรี และการเยือน ประเทศไทยของผู้นำประเทศต่าง ๆ ทำการจัดเตรียมการแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ของ นายกรัฐมนตรี ทั้งภายในและภายนอกทำเนียบรัฐบาล โดยต้องประสานงานและอำนวยความสะดวก ให้แก่สื่อมวลชนที่เข้ามาปฏิบัติงานรายงานข่าวและบันทึกเทปโทรทัศน์ของนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีภายในทำเนียบรัฐบาล ทั้งอำนวยความสะดวก และนำสื่อมวลชนเดินทางติดตามไปทำข่าวภารกิจนายกรัฐมนตรีในภูมิภาค นอกจากนั้น มีหน้าที่ ในการจัดทำข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรีและข่าวการปฏิบัติภารกิจของนายกรัฐมนตรี และ ในการกล่าวสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรีทางสื่อต่าง ๆ ก็จะทำการถอดเทปและนำไปเผยแพร่ ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ตลอดจนเป็นผู้จัดกิจกรรม “นายกฯ พบสื่อมวลชน” ในรูปแบบการให้สัมภาษณ์ สื่อมวลชนอย่างเป็นทางการ

ด้านการประสานงานการเมือง

การประสานงานทางการเมืองเป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการประชุมของรัฐสภา ในเรื่องของการตั้งกระทู้ถามนายกรัฐมนตรี เพื่อตอบในสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ทั้งที่เป็น กระทู้สดที่เป็นเรื่องสำคัญหรือเป็นเรื่องเร่งด่วน และกระทู้ถามทั่วไป เพื่อตอบในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งโดยทั่วไปกระทู้ที่ถามนายกรัฐมนตรีจะเกี่ยวข้องกับรองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีหลายท่าน จึงต้องมีการประสานกับรองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณายกร่างคำตอบ หลังจากนั้นจะได้ประมวลเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อทราบและพิจารณาให้ความเห็นชอบ นอกจาก งานเกี่ยวกับการประชุมของรัฐสภาแล้วยังต้องดำเนินการติดตามและประสานงานตามนโยบาย และการสั่งการของนายกรัฐมนตรีตามที่ได้รับมอบหมาย หรือการสั่งการของนายกรัฐมนตรีด้าน การส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองอีกด้วย

ด้านพิธีการ

งานพิธีการส่วนใหญ่เป็นการจัดงานรัฐพิธี เป็นการจัดพิธีการและจัดเลี้ยงต้อนรับประมุข หรือผู้นำประเทศที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการในฐานะแขกของรัฐบาล เช่น งานต้อนรับการเดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรีของสหภาพพม่า กับ งานพิธีการและจัดเลี้ยงของรัฐบาล เช่น งานเลี้ยงส่งหรือต้อนรับนักกีฬาที่เดินทางไปแข่งขันกีฬา

ยังต่างประเทศ รวมทั้งการจัดงานรัฐพิธีในโอกาสพิเศษ เช่น งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี งานสโมสรรสันนิบาตเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และยังมีงานมารยาททางสังคมของนายกรัฐมนตรีและรองนายกรัฐมนตรี เฉพาะที่เป็นงานภายในประเทศ เช่น งานฉลองครบรอบความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐอเมริกา 175 ปี

ด้านงานช่วยอำนวยความสะดวกและเลขานุการ

การปฏิบัติงานด้านช่วยอำนวยความสะดวกและเลขานุการ นอกจากจะทำเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์หักถ่วงรองงานให้แก่นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในด้านต่าง ๆ แล้ว ยังมีส่วนในการปฏิบัติงานในเรื่องรายงาน การนัดหมาย การประสานงาน เฉพาะภารกิจภายในประเทศ และจัดทำสุนทรพจน์และสารสนเทศของนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งรวมถึงจัดทำข้อมูลประกอบการเข้าพบของบุคคลต่าง ๆ ข้อมูลประกอบการเดินทางไปราชการและจัดบันทึกการสนทนาของบุคคล คณะบุคคลที่เข้าพบนายกรัฐมนตรี เฉพาะภารกิจภายในประเทศด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ยังเป็นหน่วยงานหลักในการจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติงานเป็นคณะทำงานหน้าห้องข้าราชการการเมืองอีกด้วย

2. งานด้านบริการ เป็นงานที่ให้บริการกับข้าราชการการเมืองโดยตรง เกี่ยวกับการมีสถานภาพเป็นข้าราชการการเมืองในสำนักนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่เริ่มดำรงตำแหน่ง จนพ้นจากตำแหน่ง ซึ่งเป็นงานที่ปฏิบัตินอกเหนือจากที่ต้องปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สามารถแยกงานด้านบริการออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้คือ

ด้านการเจ้าหน้าที่

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นผู้จัดทำคำสั่งแต่งตั้งข้าราชการการเมืองตามที่มีการเสนอขอแต่งตั้ง โดยผ่านความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี และจัดทำคำสั่งมอบหมาย และมอบอำนาจให้รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี รวมทั้งจัดทำบัตรประจำตัวข้าราชการการเมือง และจัดส่งแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้แก่ข้าราชการการเมืองที่ได้รับแต่งตั้ง เพื่อดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป ตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการการเมือง นอกจากนั้น ยังดำเนินการเกี่ยวกับการที่ข้าราชการการเมืองประสงค์จะขอยืมตัวข้าราชการจากส่วนราชการอื่นมาช่วยราชการ ทั้งจากกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ และจากการยืมตัวข้าราชการตำรวจมาช่วยราชการและอารักขา

เพื่อรักษาความปลอดภัย ทั้งยังดำเนินการในกรณีส่งตัวข้าราชการที่ยืมตัวมาช่วยปฏิบัติราชการ กลับคืนต้นสังกัดด้วย งานด้านการเจ้าหน้าที่นี้ นอกจากการดำเนินการต่าง ๆ ให้แก่ข้าราชการ การเมืองดังกล่าวข้างต้น แล้วยังมีการจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปประจำหน่วยงานของข้าราชการ การเมือง เพื่อทำหน้าที่ประสานและกลั่นกรองงานให้แก่ข้าราชการการเมือง ทั้งในระดับวิชาการและ ระดับธุรการ

ด้านงบประมาณและการเงิน

ในการจัดทำคำของบประมาณในแต่ละปีของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี นอกจากจะต้องจัดทำคำของบประมาณสำหรับการดำเนินการขององค์การเองแล้ว ยังต้องจัดทำ รวมไปถึงข้าราชการการเมืองในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีด้วย เช่น งบบุคลากร เนื่องจากสำนัก เลขาธิการนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่เบิกจ่ายเงินเดือนและเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งข้าราชการการเมือง ให้แก่คณะรัฐมนตรี และข้าราชการการเมืองอื่นทุกตำแหน่ง รวมทั้ง ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และมีหน้าที่เบิกจ่ายเงินสวัสดิการต่าง ๆ คือ ค่ารักษาพยาบาล เงินช่วยเหลือกรณีข้าราชการการเมืองถึงแก่ความตาย ตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับบำเหน็จ บำนาญข้าราชการการเมือง นอกจากนี้ ยังมีงบดำเนินการ ซึ่งรวมถึงค่าตอบแทน ค่าวัสดุใช้สอย และค่าสาธารณูปโภคของข้าราชการการเมืองและคณะ ทั้งยังมีงบลงทุนซึ่งเกี่ยวกับครุภัณฑ์และ สิ่งก่อสร้าง และรายจ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังต้องดำเนินการเกี่ยวกับงบกลางซึ่งเป็นเงิน สำหรับการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล

ด้านสถานที่และยานพาหนะ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่จัดหาสถานที่ปฏิบัติราชการของข้าราชการ การเมือง ที่ต้องปฏิบัติงานในทำเนียบรัฐบาลให้เพียงพอและเหมาะสมพร้อมวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน เทคโนโลยีสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ข้าราชการการเมืองและคณะ รวมทั้ง การตกแต่งและการทำความสะอาดสถานที่ทำงาน สำหรับด้านยานพาหนะ สำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรีจะจัดรถยนต์ประจำตำแหน่งให้แก่ข้าราชการการเมือง ตำแหน่งละไม่เกิน 1 คัน เฉพาะตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เลขาธิการนายกรัฐมนตรี รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง และโฆษกประจำสำนัก นายกรัฐมนตรี ตามกฎหมายว่าด้วยรถราชการ นอกจากนี้ ยังจัดพนักงานขับรถยนต์ประจำ ตำแหน่งอีกด้วย

ด้านการรักษาความปลอดภัย

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะจัดทำบัตรแสดงตน ผ่านเข้าบริเวณทำเนียบรัฐบาล เป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับคณะรัฐมนตรีเป็นบัตรแถบสีน้ำเงิน และสำหรับข้าราชการการเมือง เป็นแถบสีแดง โดยมีกำหนดการใช้บัตรตามวาระการดำรงตำแหน่งของคณะรัฐมนตรีหรือตาม วาระการปฏิบัติงาน นอกจากการจัดทำบัตรแสดงตนผ่านเข้าบริเวณทำเนียบรัฐบาลแล้วยังต้อง จัดทำบัตรอนุญาตนำยานพาหนะผ่านเข้าบริเวณทำเนียบรัฐบาล โดยใช้บัตรสีแดงสำหรับรถยนต์ ของคณะรัฐมนตรี ซึ่งให้ได้ตามจำนวนที่คณะรัฐมนตรีประสงค์ และสำหรับข้าราชการการเมืองที่ ปฏิบัติราชการในทำเนียบรัฐบาลให้ได้ไม่เกินคนละ 2 คัน โดยบัตรนี้มีอายุการใช้งาน 2 ปี นอกจากนี้ ยังได้มีการติดตั้งเครื่องแสกนวัตถุระเบิดใต้ห้องรถยนต์ที่สัญจรเข้าออกภายในทำเนียบรัฐบาล และได้จัดให้มีกองกำกับการตำรวจทำเนียบรัฐบาลขึ้นเพื่อรักษาความปลอดภัยภายในทำเนียบรัฐบาลโดยรวม

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

เป็นงานบริการจัดหา ติดตั้ง และบำรุงรักษาคอมพิวเตอร์และเครือข่าย คอมพิวเตอร์ รวมทั้ง การเบิกจ่ายวัสดุและการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ กรณีมีงานกิจการพิเศษ จะมีการติดตั้ง Teleprompter ในการประชุมทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ มีการติดตั้งระบบการประชุมทางไกล (Video Conference) และมีการติดตั้งอุปกรณ์ การถ่ายทอดสดผ่านทาง Website (Video Streaming) และบริการข้อมูลและสารสนเทศในระบบ Internet / Intranet บริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์และระบบตารางนัดหมาย นอกจากนี้ยังประสานงาน กับศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงต่าง ๆ เพื่อจัดหาข้อมูลสนับสนุนภารกิจของนายกรัฐมนตรี

อำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นทั้งด้านงานวิชาการและงานบริการ หากจะ แยกพิจารณาตามภารกิจว่างานด้านใดเป็นภารกิจหลักและภารกิจรอง สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. ภารกิจหลัก คือ ภารกิจในการอำนวยความสะดวกและการประสานเร่งรัด ติดตาม สนับสนุนการบริหารราชการแผ่นดินของนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีประจำสำนัก นายกรัฐมนตรี รวมทั้ง ข้าราชการการเมืองอื่น ๆ ได้แก่ งานด้านประสานงานการเมือง ด้านกฎหมาย และระเบียบ ด้านต่างประเทศ ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านงานช่วยอำนวยความสะดวกและเลขานุการ

2. ภารกิจรอง คือ ภารกิจที่มีลักษณะเป็นงานประจำ สนับสนุนงานที่เป็นภารกิจหลัก ได้แก่ งานด้านการเจ้าหน้าที่ ด้านการเงิน ด้านพิธีการ ด้านสถานที่และยานพาหนะ ด้านการ รักษาความปลอดภัย ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการตรวจสอบภายใน และด้านการพัฒนา ระบบบริหาร

จากบทบาท อำนาจหน้าที่ดังกล่าวเป็นการกล่าวถึงการปฏิบัติหน้าที่โดยทั่วไปตามภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งในความเป็นจริงการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว มีความแตกต่างจากการปฏิบัติหน้าที่ทั่วไป เนื่องจากเป็นการปฏิบัติหน้าที่กับข้าราชการการเมืองทั้งที่มาจากกาเลือกตั้ง จากข้าราชการประจำ และจากนักวิชาการ และย่อมจะมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นมากมาย และผู้ที่ทราบดีถึงปัญหาอุปสรรคดังกล่าวได้ดีก็ต้องเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับข้าราชการการเมืองโดยตรง จึงจะทราบข้อเท็จจริงและปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ไปทำการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงแลปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่กับข้าราชการการเมือง ดังจะกล่าวในส่วนที่ 2 ต่อไป

ส่วนที่ 2

ประมวลการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มประชากรศึกษา

การสัมภาษณ์กลุ่มประชากรศึกษานี้ ได้ทำการสัมภาษณ์ในระหว่างวันที่ 24 มีนาคม 2551 ถึงวันที่ 10 เมษายน 2551 ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการประมวลการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มประชากรศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ การให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 6 ท่าน และการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 9 ท่าน ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะทำการประมวลโดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามประเด็นปัญหาที่ผู้ศึกษาได้เสนอไว้ในบทที่ 3 แล้ว ดังนี้

1. การให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้บริหาร

กลุ่มผู้บริหารที่ให้สัมภาษณ์นี้ ประกอบไปด้วยที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีฝ่ายข้าราชการประจำ จำนวน 2 ท่าน และผู้อำนวยการ จำนวน 4 ท่าน รวม 6 ท่าน ซึ่งได้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การศึกษา

โดยรวมแล้วผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า ปัจจุบันข้าราชการการเมืองมีความรู้ดี มีโอกาสได้ไปศึกษาไปสัมผัสสิ่งที่เป็นจริงมากกว่าข้าราชการประจำ และมีเงินทุนที่จะเป็นปัจจัยสนับสนุนการทำงานของเขา

การบริหารงานบุคคล

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการแทรกแซงการแต่งตั้งโยกย้ายเป็นการทำลายหลักคุณธรรม เมื่อข้าราชการการเมืองมีอำนาจในการแต่งตั้งโยกย้าย สายการบังคับบัญชา ก็หมดความสำคัญ กลายเป็นว่าข้าราชการประจำต้องวิ่งไปหานักการเมือง การแทรกแซงการบรรจุ

แต่งตั้งโยกย้ายส่วนหนึ่งมาจากข้าราชการประจำอยากเติบโตก้าวหน้าในหน้าที่ราชการ จึงมีการแก่งแย่งกันวิ่งเข้าไปหาการเมืองเพื่อให้ช่วยเหลือ ถ้าฝ่ายการเมืองเห็นว่ามีคนฝากมาและสามารถทำงานให้ได้ก็รับ ในการพิจารณาบุคคลบางที่นักการเมืองก็อาศัยชื่อที่บอกกันมา บางที่นักการเมืองก็ต้องให้เกียรตินักการเมืองด้วยกันในการฝากคน อาจเพราะอยู่พรรคเดียวกัน มีอำนาจเหนือกว่า หรือเคยช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาก่อน ซึ่งเป็นเรื่องปกติของการเมือง แต่ทางข้าราชการประจำถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ เป็นฐานความคิดที่ต่างกัน โดยทั่วไปข้าราชการการเมืองมาโดยภารกิจทางการเมือง ไม่ค่อยเข้ามาแทรกแซง เว้นแต่จะมีคนฝากมา การแทรกแซงการแต่งตั้งโยกย้ายในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะทำโดยแทรกแซงไปที่ประธานเพราะเป็นผู้บังคับบัญชา และระบุว่าต้องการจะให้คนใดได้ ส่วนใหญ่ถ้าไม่นำเกลียดจนเกินไปก็ยอมรับกัน บางทีก็มีการต่อรองด้วยเหตุผล ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านแสดงความคิดเห็นว่า กฎเกณฑ์จะออกมาอย่างไรก็ไม่สามารถแก้ไขได้ เพราะสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานทางการเมืองการแต่งตั้งก็ต้องเป็นไปตามผู้บังคับบัญชา และการแทรกแซงแบบนี้ก็มีกันทุกหน่วยงาน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ที่ประสบมาด้วยตนเองกล่าวว่ามักจะถูกเปลี่ยนงานถ้ามีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เพราะข้าราชการการเมืองคิดว่าเป็นคนของพรรคอื่น ๆ แต่ก็ยอมรับว่าการย้ายข้าราชการประจำเป็นเรื่องปกติในระบบ ถ้าการเมืองไม่พอใจก็จะถูกย้าย แต่กรณีของผู้ให้สัมภาษณ์มีการลงหนังสือพิมพ์โจมตีว่าไม่สามารถสนองนโยบายได้เพื่อหาเหตุผลเอามารองรับการโยกย้าย บางทีการเมืองที่มีอำนาจมาจากพรรคประจำอาจจะกลัวหรือระแวง เพราะได้ตำแหน่งมาโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ที่น่ากลัวที่สุดคือ ข้าราชการประจำในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีที่เป็นการเมืองภายในองค์กรที่โจมตีกันเอง

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้สัมภาษณ์ว่า การโยกย้ายข้าราชการประจำจากส่วนราชการอื่นมาอยู่ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีนั้น ส่วนมากจะเป็นการโยกย้ายข้าราชการระดับสูงซึ่งข้าราชการประจำในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีก็ทำอะไรไม่ได้

นโยบาย

ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่านโยบายสาธารณะส่วนใหญ่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีไม่มีส่วนในการกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะช่วงหลังนี้ ทางการเมืองมีสำนักคิดจำนวนมากไม่ต้องอาศัยข้าราชการประจำ เขาคิดตั้งแต่หาเสียงแล้ว แต่เมื่อเป็นนโยบายมาแล้ว สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมีส่วนช่วยเสริมได้อย่างดีเยี่ยม เริ่มตั้งแต่คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำ ปัจจุบันก็มีกองทุนหมู่บ้าน ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ ผู้แทนการค้าไทย และ SML โดยหน่วยงาน

เหล่านี้ในระยะแรกยังไม่อยู่ในฐานะที่จะเป็นกรมได้ จึงให้มาอยู่ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพราะเป็นนโยบายของรัฐบาล เรียกว่าเป็นองค์การตามนโยบาย อีกเหตุผลหนึ่งคือเพื่อให้มีหน่วยงานดูแลเรื่องงบประมาณ ซึ่งโดยทั่วไปเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะแต่งตั้งให้ข้าราชการประจำไปร่วมเป็นคณะกรรมการ หรือมอบอำนาจในการอนุมัติอนุญาตเรื่องแผนงานโครงการต่าง ๆ ภายในวงเงินที่กำหนด ปกติฝ่ายการเมืองเป็นฝ่ายก่อนนโยบาย สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจะไปปฏิบัติในเรื่องการบริหารจัดการองค์การทั้งเรื่องคน เงิน งาน รวมทั้งการนำเสนอโครงการ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานนำนโยบายไปปฏิบัติ และนำมาบริหารจัดการ รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงานและติดตามผลงานต่าง ๆ

ที่มาของข้าราชการการเมืองและความแตกต่าง

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลที่หลากหลาย ผู้ศึกษาจึงได้สรุป และนำมาเปรียบเทียบได้ ดังนี้

ข้าราชการการเมืองในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีบางท่านก็มาจากการเลือกตั้ง บางท่านก็ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ผู้ให้สัมภาษณ์บางราย เคยทำงานทั้งกับข้าราชการการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งและมาจากข้าราชการประจำแต่ก็ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด

ข้าราชการการเมืองที่มาจากข้าราชการประจำค่อนข้างจะละเอียด มุ่งผลสัมฤทธิ์ด้านใดด้านหนึ่ง การใช้จ่ายเงินต้องเกิดประโยชน์ คิดถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก นโยบายก็จะทำต่อยอดจากนโยบายที่ทำมาแล้ว และจะบริหารแบบธรรมดา ข้าราชการการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งไม่ค่อยสนใจเรื่องการเงินให้เกิดประโยชน์ จะใช้เพื่อภาพลักษณ์ ของตัวเอง ไม่คิดอะไรมาก แต่คิดหานโยบายใหม่ ๆ จะไม่หยุดนิ่ง จะพยายามสร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์

ข้าราชการการเมืองที่มาจากข้าราชการประจำ จะรู้ขั้นตอนการทำงาน รู้ระเบียบ ให้การสนับสนุนดีแต่ต้องเป็นตามขั้นตอน ตามระเบียบ ข้าราชการการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง มักจะใจร้อน ต้องการผลสำเร็จ อยากได้ผลเร็ว ผลดีคือ การเป็นหน้าห้องถ้าเขาไว้ใจ เขาจะสนับสนุนเราเต็มที่ ทั้งด้านค่าตอบแทน และการช่วยเหลืออื่น ๆ แม้การเดินทางไปต่างประเทศ ก็เอาไปด้วย

การมอบหมายงาน ข้าราชการการเมืองที่มาจากข้าราชการประจำจะพูดกับเรารู้เรื่องมากกว่า เพราะรู้ขั้นตอนการดำเนินการ รู้ระเบียบ และรู้กำหนดเวลา ส่วนที่มาจากจากการเลือกตั้งจะทำอย่างไรก็ได้แต่ต้องการให้ได้เร็ว ต้องได้ผลกลับมา

ลักษณะข้าราชการการเมืองในภาพรวม

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าข้าราชการการเมืองโดยพื้นฐานจะใจร้อน ต้องการความรวดเร็วในการทำงาน บางคนพูดจาโวยวาย พยายามทำให้มีอำนาจ ดังนั้น การอยู่กับข้าราชการการเมืองต้องใจเย็น ต้องรู้จักฟัง บางทีประเด็นที่คิดไม่ตรงกัน ใจร้อนไม่เกิดประโยชน์ไม่ควรแสดงอารมณ์ การทำงานกับข้าราชการการเมืองจึงต้องมีการปรับตัวมาก ต้องสามารถรองรับอารมณ์ คำพูด ทั้งของข้าราชการการเมืองและคณะได้ บางท่านเห็นว่าธรรมชาติของนักการเมืองมาในรูปแบบที่ค่อนข้างแรง สั่งแล้วต้องทำให้ได้ โดยเฉพาะข้าราชการการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง งานประจำไม่ใช่ธรรมชาติของข้าราชการการเมือง จะเอาอะไรต้องทำได้ ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกว่าคุณที่เป็นนักการเมืองเหมือนมีพลังในตัว ซึ่งข้าราชการประจำจะไม่มี เพราะข้าราชการการเมืองต้องมาคุมนโยบาย มาเป็นคนขับเคลื่อน ถ้าไม่มีพลังตรงนี้จะทำไม่ได้ ข้อสำคัญนโยบายจะเกิดขึ้นไม่ได้ในลักษณะงานประจำ เริ่มต้นจะต้องมีพลังขับเคลื่อน นโยบายแต่ละตัวบอกให้รู้ว่าแนวคิดแบบข้าราชการประจำทำไม่ได้ แต่โดยทั่วไปข้าราชการการเมืองจะให้เกียรติยอมรับและไว้วางใจในการทำงาน แต่ข้าราชการประจำก็ต้องมีหลักการคือไม่ยุ่งเรื่องการเมือง ไม่อยู่ฝ่ายใดและไม่ทำงานที่ไม่ใช่งานราชการ นักการเมืองบางท่านละเอียดมาก และจะทำให้เหนื่อย แต่ก็จะเป็นประสบการณ์ในการทำงานที่ดี

การทำงานกับข้าราชการการเมือง

ในการทำงานเป็นคณะทำงานหน้าห้องข้าราชการการเมืองนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่ามีเรื่องผลประโยชน์ ข้าราชการการเมืองหลายรายให้เงินค่าตอบแทนเป็นรายเดือน ให้ค่าอาหาร และอาจมีส่วนช่วยในเรื่องการแต่งตั้งโยกย้าย หรือช่วยเหลือในด้านอื่น เช่น ผากลูกเข้าโรงเรียน ขอเตียงโรงพยาบาล จึงมีการวิ่งเต้นไปหาข้าราชการการเมือง ซึ่งหากใครทำงานเก่ง คล่อง เมื่อข้าราชการการเมืองคนเดิมกลับเข้ามาทำงานในตำแหน่งอีกก็จะให้คนนั้นมาทำงานด้วย ซึ่งข้าราชการประจำเมื่อทำงานให้กับข้าราชการการเมืองก็เกิดความผูกพัน เพราะต้องการความสะดวกสบาย ความคุ้มครอง แล้วไม่อยากรับมาทำงานในองค์กร เมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ก็จะเสนอตัวเองว่าเคยทำงานหน้าห้องให้ใคร ถ้าเป็นกลุ่มเป็นพวกเดียวกันก็จะรับกันได้

จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่าแม่บ้านกับคนขับรถบางคนเคยทำงานกับข้าราชการการเมืองที่มีการให้เงิน ให้ค่าอาหาร ถ้าทำงานกับข้าราชการการเมืองที่ไม่ให้เช่นนั้นก็จะไม่ยอมทำงานให้ กลายเป็นหน้าที่ของข้าราชการการเมืองที่ต้องให้ ซึ่งที่จริงเป็นน้ำใจที่จะให้ต่อกันเท่านั้น

ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายกล่าวถึงกรณีคนขับรถที่ส่งไปประจำข้าราชการการเมืองว่า ถ้าไม่ใช่คนที่เขาไว้วางใจจะไม่เอา หรือถ้าเอาไว้วางใจจะไม่ให้ขับรถ โดยจะให้คนของเขาขับแทน และ

กล่าวถึง เรื่องการจัดสถานที่ทำงานว่า ข้าราชการการเมืองมักจะทำให้มีการปรับเปลี่ยนห้องทำงาน เมื่อจะเข้าปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะตามใจเขา เช่น การกั้นห้อง การเปลี่ยนม่าน แต่บางที่จะขอให้ปรับปรุงใหม่เลย ซึ่งไม่สามารถทำได้ทันที ต้องขออนุญาต ต้องมีการแปลงงบประมาณ เพื่อดำเนินการตามระเบียบการเบิกจ่ายของสำนักงบประมาณ ก็ต้องมีการชี้แจงกัน ข้าราชการการเมืองบางรายก่อนเข้าทำงานต้องพาคณะมาดูห้องๆ ที่จัดไว้ต้องเปลี่ยนใหม่ สีไม่ถูกโฉลก ทิศไม่ดี บางห้องเพิ่งตกแต่งใหม่ ต้องรื้อออก บางรายไม่พอใจที่ห้องอยู่ชั้นล่าง บางคนให้ทุบกำแพง วัสดุอุปกรณ์ต้องใช้ของมีราคาแพงมาก บางห้องยังไม่ทันได้ตรวจรับก็มีการเปลี่ยนแปลง ตัวข้าราชการการเมือง การให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดห้องจะไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายและ ต่างก็ต้องการเร่งด่วน ต้องใช้วิธีแปลงบ ทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีปัญหา และช่างมีไม่เพียงพอ หรือดำเนินการไม่ทันตามกำหนดที่เร่งด่วน

ในส่วนของการทำงานบัตรผ่านเข้าออกของรถยนต์ ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า ข้าราชการการเมืองมักไม่ชอบทำตามระเบียบ เช่น ต้องการบัตรแดงที่ออกให้กับฝ่ายการเมือง โดยไม่ได้ขอให้ฝ่ายการเมือง แต่ขอให้คนอื่น ซึ่งจะทำให้ไม่รู้ว่าเป็นใคร เขาก็จะไม่ยอมจะต้องเอาให้ได้ บางรายต้องการให้มีบัตรแดงกับรถทุกคน ข้าราชการการเมืองบางคนถือโชคกลางไม่ใช้รถคันที่ส่งไปให้ นอกจากนี้ กลุ่มคณะทำงานของข้าราชการการเมืองต้องการให้จัดที่จอดรถให้ และต้องจอดในที่ร่ม ซึ่งไม่สามารถหาให้ได้เพราะที่จอดรถมีจำกัด และบางรายจอดรถค้างคืนขวางทางเข้าออกของรถคันอื่น โดยเข้าเกยรื้อไว้

การยอมรับและความไว้วางใจ

ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายเล่าว่า ทำงานให้ข้าราชการการเมืองมาหลายสมัย ถือเป็นภารกิจส่วนตัวด้วยผลงาน เพราะมักถูกกล่าวหาว่าเป็นคนของพรรคการเมืองอื่น แต่ก็ต้องยอมรับเพราะทำงานให้เขาได้ บางรายได้รับความไว้วางใจในการทำงาน ทำงานกับข้าราชการการเมืองหลายสมัยไม่เคยมีปัญหา และเห็นว่าความไม่เป็นกลางทางการเมืองอาจมีก็ได้ แต่โดยทั่วไปสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่บริการ พรรคใดก็ทำหน้าที่อย่างเดียวกัน สำหรับผู้ให้สัมภาษณ์บางคนมีคนที่อยู่ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเอง ไปพูดว่าเป็นคนของข้าราชการการเมืองรายหนึ่ง จึงส่งผลทำให้ข้าราชการการเมืองที่มาใหม่ไม่ไว้วางใจ บางท่านจะขอเปลี่ยนตัวบุคคลเลย บางคนกล่าวว่า การทำงานหน้าห้องมีการยอมรับและไว้วางใจกันดี ให้ทำงานนโยบายค่อนข้างมาก แต่ในระหว่างการทำงานก็จะถูกต่อว่า ถูกโวย แต่เฉพาะในเรื่องงาน และการต่อว่าก็มีข้อดีคือ ทำให้รู้ว่าเขาคิดอย่างไร

การส่งเจ้าหน้าที่ไปเป็นหน้าห้อง

ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งชี้แจงว่า เดิมจะไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องการส่งเจ้าหน้าที่ไปทำงานหน้าห้องข้าราชการการเมือง เพราะมีข้าราชการการเมืองน้อย การส่งเจ้าหน้าที่ไปทำงานหน้าห้องนอกจากจะต้องมีความรู้ความสามารถแล้ว ที่สำคัญต้องถูกใจด้วย

ปัจจุบันข้าราชการในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมีไม่เพียงพอ เนื่องจากรองนายกรัฐมนตรี 1 ท่าน จะมีที่ปรึกษา มีเลขาธิการ มีรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง หากไม่ได้มาเป็นทีมเดียวกันจะไม่ใช้หน้าห้องรวมกัน คนจึงมีไม่เพียงพอ

การส่งคนไปเป็นเจ้าหน้าที่หน้าห้องนั้น ข้าราชการการเมืองจะไม่รู้ว่าคนที่ถูกส่งมา จะไว้ใจได้มากน้อยแค่ไหน ต้องอาศัยการถามคนรู้จักว่าเคยใช้ใคร

2. การให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน

กลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ข้าราชการระดับ 3 - 6 จำนวน 4 คน และระดับ 7 - 8 จำนวน 5 คน รวม 9 คน ได้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การศึกษา

จากความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์สรุปได้ว่า การเป็นตัวแทนของประชาชน ถ้ามีการศึกษาสูงจะได้มีความคิดกว้างไกล สามารถช่วยเหลือประชาชนได้มากขึ้น แต่ก็ไม่ใช่เป็นประเด็นหลัก เพราะคนที่การศึกษาไม่สูงก็พัฒนาได้ และสามารถนำความต้องการและปัญหาของประชาชนมาแก้ไขได้ การศึกษาจึงเป็นส่วนประกอบหนึ่งเท่านั้น ถ้ามองในแง่ของสิทธิหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ไม่จำเป็นต้องมีการศึกษา ควรกำหนดการศึกษาเพียงภาคบังคับ แต่ถ้ามองในแง่ของประสิทธิภาพในการเป็นตัวแทนของประชาชน การมีการศึกษาสูงมีส่วนทำให้การเป็นตัวแทนของประชาชนดีขึ้น สำหรับในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปัจจุบันข้าราชการการเมืองมีการศึกษาสูง จบการศึกษาจากต่างประเทศ บางท่านจบการศึกษาระดับปริญญาเอก

ด้านการบริหารงานบุคคล

ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นว่าบางยุคสมัยมีการแทรกแซงจริง เป็นการแทรกแซงทางอ้อม โดยสั่งการไปยังประธานคณะกรรมการในลักษณะชี้แนะ บอกสเปคให้ตรงกับคนที่ต้องการ บางครั้งก็เข้ามาเป็นประธานกรรมการเสียเอง ไม่มอบหมายให้ใครเป็นประธานแทน บางยุคเมื่อ

คณะกรรมการเสนอความเห็นไปแล้วว่าควรเป็นผู้ใดหรือเสนอเพื่อให้เลือก ถ้าเห็นว่าไม่อยู่ในกลุ่มที่ต้องการก็จะให้ทบทวน มีการเจรจาแบบไม่เป็นทางการบ้าง คณะกรรมการก็ต้องทบทวนไปตามนโยบาย ถือว่าเป็นนโยบาย ต้องมีการผ่อนปรนกัน สำหรับการโยกย้ายคนนอกส่วนราชการ มาดำรงตำแหน่งในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมักจะเป็นตำแหน่งระดับสูง เช่น รองเลขาธิการ นายกรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร เคยมาจากกระทรวงมหาดไทย มาจากรองผู้ว่าราชการจังหวัด มาจาก รองอธิบดีกรมศุลกากร มาจากกระทรวงการต่างประเทศ แต่ถ้าในระดับล่างบางยุคมีคนนอกอยู่ แล้วให้ทำเรื่องขอโอนมา ทำตามขั้นตอนทุกอย่าง นำมาพิจารณาร่วมกับคนใน แล้วคนนอกได้ ตำแหน่ง คนนอกที่เข้ามาก็มีคุณภาพแต่คนในจะเสียขวัญและหมดกำลังใจ

ด้านนโยบาย

ในเรื่องนโยบายนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นสรุปได้ว่า นโยบายใหม่ ๆ ที่มีขึ้นแล้ว จัดตั้งขึ้นในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เช่น ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ กองทุนหมู่บ้าน ผู้แทนการค้าไทย หรือ SML ไม่มีผลกระทบ ในแง่ที่ทำให้ระบบงานเสีย แต่มีผลกระทบด้านต้อง เคลียร์อัตรากำลังไปทำงานด้านนั้นส่วนหนึ่ง ต้องจัดตั้งสำนักงานใหม่ ต้องจัดหาจัดซื้ออุปกรณ์ ต้องหาอัตรากำลังใหม่ เหมือนเป็นที่ก่อตั้งเป็นจุดกำเนิดของนโยบายต่าง ๆ ให้เป็นรูปธรรม ซึ่งก็เกิดประโยชน์ น่าจะเป็นการริเริ่มที่ดีกว่าในการก่อตั้งขึ้นในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่รัฐบาลต้องการ เป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ การบริหารจัดการต่าง ๆ เมื่อทุกอย่างเข้าที่เข้าทางเป็นรูปร่างดีแล้ว ก็จะโอนไปอยู่หน่วยงานที่มีภารกิจตรงกัน เชื่อมโยงกัน บางนโยบายหากเห็นว่าหมดความจำเป็นหรือซ้ำซ้อน กับส่วนราชการอื่นก็อาจยุบไป

ในการเริ่มต้นของนโยบายเกือบทุกนโยบาย สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีอาจเข้าไปเกี่ยวข้องโดยเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร เป็นผู้แทนในคณะกรรมการต่าง ๆ เพื่อจัดตั้งสำนักงาน เพื่อการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ กำหนดแนวทาง กำหนดรูปร่างองค์การ เพื่อให้เชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติ เมื่อมีการดำเนินการไปแล้ว สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ก็ต้องรายงานผลทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

ด้านความเป็นกลางทางการเมือง

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นโดยรวมว่า การเป็นสมาชิกพรรคสามารถทำได้ ถือเป็นสิทธิของประชาชน แต่เมื่อทำงานอยู่ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีควรคำนึงถึงความเหมาะสม

เพราะลักษณะงานใกล้ชิดกับงานการเมือง ข้าราชการประจำต้องทำงานเข้าได้กับทุกพรรคการเมือง ทุกรัฐบาล ไม่ควรฝักใฝ่ฝ่ายใด ความชอบส่วนตัวกับการทำงานต้องแยกออกจากกัน สำหรับข้าราชการประจำในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นลักษณะส่วนบุคคลมากกว่า เคยทำงานกับข้าราชการการเมืองคนใด ถ้าเขากลับมาทำงานอีกก็มักจะให้คนที่เคยทำงานร่วมกันแล้วไม่มีปัญหาไปทำงานร่วมกันอีก ข้าราชการประจำไม่ได้คิดว่าเป็นคนของพรรคใดจึงจะไปร่วมทำงานด้วยความไม่เป็นกลางทางการเมืองคนในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ไม่น่าจะมี เพราะเลือกไม่ได้ว่าจะไปอยู่หน้าห้องใคร ถูกส่งไปให้อยู่ที่ไหนก็จะทำหน้าที่ตรงนั้น

ที่มาของข้าราชการการเมืองและความแตกต่าง

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวถึงที่มาและความแตกต่างของข้าราชการการเมือง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

การทำงานกับข้าราชการการเมืองแบบนักวิชาการ จะเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ มีความรู้ความสามารถมาก รับรู้ได้ไว ใช้วิธีการหรือประกอบการตัดสินใจ มีการจัดการเป็นระบบ การสั่งการ ละเอียดยรอบคอบ ชัดเจน การทำงานไม่สนใจมวลชน ไม่คำนึงถึงคะแนนเสียง การทำงานกับข้าราชการการเมืองที่เป็นนักวิชาการจะได้ความรู้แบบวิชาการล้วน ๆ ทำให้มีความรู้มากขึ้น

การทำงานกับข้าราชการการเมืองที่มาจากพรรคการเมืองจะทำให้เรามีความรู้อีกแบบหนึ่ง เป็นความรู้เกี่ยวกับรัฐสภา ยุทธศาสตร์ของพรรค การประสานงานกับเอกชน ทำให้มีความรู้หลากหลาย แต่จะทำงานแบบต้อง PR ตัวเองด้วย

ข้าราชการการเมืองด้วยความที่ธรรมชาติจะมาเร็วไปเร็ว จะทำอะไรแบบรีบเร่ง ชอบแสดงอำนาจ และดูเหมือนว่าหากมีอะไรผิดพลาดก็พร้อมที่จะโยนความผิดให้เรา ประกอบกับข้าราชการการเมืองที่มาจากพรรคการเมืองจะไม่ค่อยเข้าสำนักงาน จะลงพื้นที่ต่างจังหวัด หากไม่รู้ระบบการทำงานของเขาสื่อสารลำบาก

การทำงานกับข้าราชการการเมืองที่มาจากข้าราชการประจำ นอกจากจะรู้ระเบียบของทางราชการแล้ว ยังให้เกียรติกับข้าราชการมากกว่า ส่วนที่มาจากพรรคการเมืองจะเห็นว่าข้าราชการเป็นลูกจ้างมากกว่าที่จะเห็นเราเป็นข้าราชการที่มาปฏิบัติราชการตามหน้าที่ของเรา จะพูดจาไม่สุภาพ

ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายกล่าวถึง ความต้องการของข้าราชการการเมืองเกี่ยวกับผู้ที่มาทำหน้าที่คณะทำงานหน้าห้องว่า แบ่งออกได้ 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ไม่ต้องการคนเก่งคนดี

แต่ต้องการคนที่ไว้ใจได้ และมีคนรับรอง ต้องการใครก็ได้ที่มีการรับรองโดยพรรคการเมือง กลุ่มสอง จะเน้นฝีมือและความสามารถ ไม่สนใจว่าเป็นใคร แต่ต้องสามารถทำงานให้เขาได้

ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายเห็นว่าข้าราชการการเมืองที่มาจากข้าราชการประจำจะใช้วิธีทางราชการ ด้วยความที่ตัวเองเป็นข้าราชการมาก่อน มีเรื่องซี เรื่องระดับสูงกว่ามาแสดง มาเป็นผู้บังคับบัญชา ทำให้ไม่เป็นกันเอง

ข้าราชการการเมืองเป็นการดำรงตำแหน่งแค่ช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่อำนาจค่อนข้างมาก ไม่อยู่ในกรอบของระเบียบ สิ่งปุ๊บจะต้องได้ปั๊บ จะตามใจตัวเอง ไม่สนใจระเบียบ

ลักษณะข้าราชการการเมืองในภาพรวม

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ทำงานร่วมกับข้าราชการการเมืองมาหลายสมัย กล่าวว่า ข้าราชการการเมืองส่วนใหญ่ให้เกียรติและสุภาพ มีการยอมรับและไว้ใจในการทำงาน แต่ก็มีส่วนน้อยที่ปฏิบัติไม่ดี เหมือนเห็นข้าราชการประจำเป็นเบี้ย และใช้งานไม่ถูกหลัก เริ่มแรกอาจจะยังไม่รู้สถานะ แต่พอรู้ว่าเป็นระดับหัวหน้าก็จะปฏิบัติอีกแบบหนึ่ง

ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายกล่าวถึงข้าราชการการเมืองที่ร่วมงานด้วยว่าถือเป็นความโชคไม่ดี เพราะประสบกับข้าราชการการเมืองที่มีนิสัยเอาแต่ใจตัวเอง ใจร้อน จุกจิก ใช้อารมณ์ในการทำงาน เพิ่งสั่งงานแต่จะเอาเลยไม่รอการตรวจสอบ ไม่ชอบการรอ ไม่ได้ตั้งใจก็จะด่าว่าทันทีและใช้คำหยาบ และชอบสร้างภาพ เวลาไปตรวจเยี่ยมนอกสถานที่ชอบให้ไปด้วย เพื่อให้ไปเข้าแถวรอรับ บางครั้งการทำงานมีผิดพลาดก็จะว่าทันที ไม่ดูเหตุผล และไม่ดูว่าผิดที่ใคร

ผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายกล่าวว่าข้าราชการการเมืองไม่ให้เกิดรติกับข้าราชการประจำ เพราะเห็นว่าข้าราชการประจำเป็นคนที่เขามีอำนาจเหนือกว่า ใช้ภาษาแบบลูกพ่อขุน แม้กระทั่งกับผู้หญิง เป็นคนโวยวาย อารมณ์ฉุนเฉียว อยากรู้อะไรก็พูด ไม่ค่อยเกรงใจ แต่ส่วนหนึ่งก็มาจากข้าราชการประจำกันเอง และมีปัญหาจากข้าราชการที่ยืมตัวมาจากส่วนราชการอื่นด้วย

การทำงานกับข้าราชการการเมือง

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นว่า การทำงานให้กับข้าราชการการเมืองในระยะแรกต้องช่วยให้เขาปรับตัวให้เข้ากับระบบราชการให้ได้ เช่น บางท่านมาใหม่ ๆ เห็นแฟ้มไม่ถูกว่าจะต้องทำอย่างไรบ้าง ต้องอธิบายทุกอย่าง รวมทั้งที่ทีมงานด้วย เพราะบางทีส่งผิดสายงาน ข้าราชการการเมืองจึงควรมีการศึกษางานมาก่อน เตรียมความพร้อมว่าองค์การของรัฐบาลเป็นอย่างไร และข้าราชการประจำควรเพิ่มการกล้าแสดงออก เพื่อให้รู้ว่าข้าราชการประจำก็มีความรู้เหมือนกัน บางคนไปยึดติดกับตำแหน่งเลยขาดความกล้า ไม่กล้าเสนอความคิดเห็น

นอกจากนั้น ยังกล่าวว่าการทำงานหน้าห้องมีรายได้พิเศษจากข้าราชการการเมือง บางครั้งให้ค่าอาหารด้วย มีผลประโยชน์หลายด้าน เช่น ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จนจะกลายเป็นวัฒนธรรมที่ต้องให้กัน บางที่เป็นเรื่องรำคาญใจของข้าราชการการเมือง ปัญหาส่วนหนึ่ง เกิดจากคนในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเองด้วย เช่น แม่บ้านจะเอาใจคนที่ดูแลเขาได้ และมักจะนำเรื่องของคนอื่นไปเล่าให้คนอื่นฟัง ทำให้เกิดการหวาดระแวง ไม่ไว้ใจกัน

ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายเห็นว่า งานของข้าราชการการเมืองมี 3 ด้าน คือ วิชาการ งานสภา และงานส่วนตัว การทำงานต้องแยกใช้ และปัญหาคือ คนที่ทำงานส่วนตัวเข้ามายุ่งในงานอื่นที่ไม่ใช่งานส่วนตัว ปัญหาเกิดจากคนใกล้ชิดของข้าราชการการเมือง

การยอมรับและความไว้วางใจ

ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า ข้าราชการการเมืองมักขาดความไว้วางใจ เชื่อใจ หวาดระแวง เจ้าหน้าที่ ไม่สามารถแยกได้ว่าสิ่งไหนเป็นหน้าที่ของข้าราชการประจำ เพราะก็มีข้าราชการส่วนหนึ่ง ขาดจิตวิญญาณให้กับฝ่ายการเมือง พร้อมเป็นไส้ศึก ข้าราชการการเมืองบางท่านจะไม่ให้เราช่วยอำนวยความสะดวก ข้าราชการประจำที่ไปปฏิบัติงานหน้าห้องจะถูกเช็คประวัติตั้งแต่เริ่มทำงาน คุณภาพของงาน และผลของงาน แต่ก็ยังไม่ไว้ใจ ทำให้เกิดความกดดันในระบบการทำงาน จึงมักจะให้คนที่รู้จักมาก่อนหรือมีคนแนะนำให้

หลังจากที่ได้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมืองใน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่เริ่มต้นความเป็นมาของข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ทั้งทางด้านที่เป็นภาพรวม และด้านการปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังได้ทราบถึงการปฏิบัติหน้าที่จากประสบการณ์จริง และความคิดเห็น ในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มประชากรศึกษาแล้ว ซึ่งข้อมูลดังกล่าวมาแล้วนั้น จะได้นำไปใช้ในการ วิเคราะห์ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมืองในสำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี ในบทต่อไป